

Oponentský posudek diplomové práce Olesyi Čeperové

Legendární postava Marka Prokljatého, její role v díle Oleksy Storoženka a ukrajinské literatuře

Diplomantka si vytkla za úkol podat genezi postavy Marka Prokljatého a její ztvárnění v ukrajinské literatuře, především v díle Oleksy Storoženka a Vasyla Pačovského. Oba autoři nejsou příliš známí a právě nedostatek zájmu o postavu Marka Prokljatého se pro autorku diplomové práce stal podnětem k tomuto výzkumu. Postava Marka Prokljatého má původ ve starých mýtech a legendách. Proto se diplomantka zabývá i mytologicko-rituálními prvky. V úvodní kapitole nás seznamuje s životopisem O. Storoženka a jeho nejzávažnějšími pracemi a dále zkoumá postavení tohoto autora v ukrajinské literatuře a dominantní prvky v jeho tvorbě. V ohnisku autorčiny pozornosti je próza Marko Prokljatyj, která zůstala nedokončena a byla dopsána neznámým autorem. V tomto ohledu autorka přejímá názor A. Šamraje, který podle jejího mínění otázku spoluautorství do jisté míry vyřešil.

V další kapitole autorka analyzuje prózu Marko Prokljatyj, všímá si hlavních postav díla, mytologicko-rituálních prvků, motivu incestu, prokletí, putování atd. Dokládá podobnost chování a procesu iniciace s rituály některých domorodých kmenů. V daném aspektu se nechává inspirovat zejména díly M. Eliadeho *Iniciace, rituály, tajné společnosti, mystická zrození*.

Dále následuje geneze postavy Marka, jeho obdoby v ukrajinské i světové literatuře, etymologie jména Marko a význam pořekadla *Tovče'sja, jak Marko po pekli*. V této části autorka vychází zejména z prací D.Ljubyče.

Autorka spatřuje jednu z paralel postavy Marka v ukrajinské literatuře v díle Pavla Zahrebelného *Tysjačolitnij Mykolaj* a zabývá se otázkou prokletí a nesmrtelnosti obou postav. Inspirací se jí staly především studie K. O. Hanjukové a S. Rešetuhy. Dále se zamýšlí nad obdobou postavy Marka a Věčného Žida a uvádí další paralelu této postavy v díle Valerije Ševčuka *Try lystky za viknom*. Příbuzné jsou u obou postav motivy zločinu a jeho potrestání věčným putováním.

Největší pozornost věnuje diplomantka porovnání Storoženkova opusu s dílem *Zoloti Vorota* Vasyla Pačovského, které je obdobou Dantovy *Božské komedie*, a jeho hlavní postavou je Marko Prokljatyj. Osudy a portrét Marka v dílech obou spisovatelů jsou téměř totožné. Storoženko ovšem zasazuje děj do doby povstání Bohdana Chmelnyckého, ačkoliv se nezaměřuje na popis historických událostí. Pačovskij situuje děj do období občanské války a pokouší se v tomto krátkém údobí zobrazit šestisetletý vývoj ukrajinského národa. Obě díla obsahují morální apel. Storoženkovy *Zoloti Vorota* mají sloužit jako mravní poučení, Pačovského hrdina jako výzva k samostatnosti, státnosti Ukrajiny.

Diplomová práce Olesyi Čeperové se rozbíhá do nebývalé šíře. Autorka čerpá nejen z literárněvědných, ale i z etnografických a historických prací. Seznam použité literatury je úctyhodný. Svědčí o maximálním zaujetí autorky i o její svědomitosti. Vezměme rovněž v úvahu, že většina prací použité literatury je u nás téměř nedostupná a je nutné je shánět soukromými cestami. Vydatným pomocníkem v autorčině práci byly spisy M. Eliadeho. Celkem se dá říci, že jde o mezioborový experiment, který znamená v dosavadní historii diplomových prací tohoto oboru novum. Domnívám se, že mezioborovost je jednou z cest, které mohou posunout bádání v našich specializacích kupředu. Svůj základní úkol, charakterizovat postavu Marka Prokljatého, splnila diplomantka na víc než sto procent. Vyčerpala všechnu dostupnou literaturu k tématu a naopak svoje téma ještě rozšířila. Možná, že by bylo dobré věnovat se ještě hlouběji figuře Marka Prokljatého u V. Pačovského, omezit šíři ve prospěch hloubky a doplnit svoje zkoumání např. o poznatek z novodobého zpracování této problematiky na scéně Lvovského národního divadla I. Kurbase - *Marko Prokljatyj, abo Schidna lehenda* (i když si v tomto případě uvědomuji obtížnost při pátrání po textu a záznamu této inscenace). Moje připomínky se dále týkají především formální podoby diplomové práce: maximální náročnost v tomto směru je u studentů Filozofické fakulty na místě. Tak tedy: u ukrajinských příjmení typu Lepkyj, užívaných v textu, není důvod vynechávat ukrajinskou koncovku a zčešťovat ji na Lepký – podobných případů je víc. Dále pléduji pro přechylování ženských ukrajinských příjmení v textu typu Natalija Poliščuk - na Poliščuková (zatímco v seznamu použité literatury je správné zachovat původní znění). Opakující se chyba je vynechání čárky před „a proto“ (příklad: *ničení vesmíru a proto*, str. 73), dále časté neoddělování vedlejších vět čárkami (příklad: *čertů, které vyvolali černokněžníci a Makarij se rozhodl str.78, zlo, které po ní zůstává na Ukrajině a obyčejní lidé se ocitají...str. 82*). Objeví se i chyba typu *pro bratry Mykolaje a Marka Smijanovi* -

namísto Smijanovy (str. 100), ale jen výjimečně. Na straně 9 by bylo lépe spojení *starší oficír* přeložit starší důstojník apod. Poslední moje připomínka se týká termínu *povist'* – domnívám se, že odpovídá českému termínu novela a že i v daném případě by se dala použít.

Navrhuji, aby diplomová práce Olesyi Čeperové byla vzhledem k šíři i solidnosti zpracování i k novátorství pohledu diplomantky na zkoumané téma klasifikována jako **v ý b o r n á**.

Alena Morávková

V Praze dne 20. ledna 2009

Doc PhDr. Alena Morávková